Financira Evropska unija

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

OECD
BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES

EMN
Evropska migracijska mreža
SLOVENIJA

Ukrepi za jezikovno podporo in opismenjevanje za odrasle upravičence do mednarodne zaščite

Skupni informator Evropske migracijske mreže, OECD in Sveta Evrope

Oktober 2025

IZJAVA O OMEJITVI ODGOVORNOSTI

Ta informator/to študijo so skupaj pripravili Evropska migracijska mreža (EMN), Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (**OECD**) in Svet Evrope (**CoE**). EMN sestavljajo **nacionalne kontaktne točke EMN (NKT EMN)** v državah članicah EMN (države članice EU razen Danske) in državah opazovalkah EMN (NO, GE, MD, UA, ME, AM, RS, MK, AL) ter Evropska komisija, podpira pa jo ponudnik storitev EMN. Informator/študija ne odraža nujno mnenj in stališč Evropske komisije, ponudnika storitev EMN, NKT EMN, OECD in njenih držav članic ali Sveta Evrope in njegovih držav članic, navedenih subjektov pa ugotovitve informatorja/študije ne zavezujejo. Evropska komisija, ponudnik storitev EMN, NKT EMN, OECD in Svet Evrope nikakor niso odgovorni za kakršno koli uporabo vsebovanih informacij.

OBRAZLOŽITEV

Informator je bil pripravljen na podlagi nacionalnih prispevkov 24 NKT EMN (AT BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, SI, SK, SE in RS), zbranih na podlagi ad hoc poizvedb, ki so jih pripravile NKT EMN, da se zagotovi čim večja primerljivost. Informacije v tem informatorju se nanašajo na stanje v zgoraj navedenih državah članicah in državah opazovalkah EMN do januarja 2025.

OBJAVLJENO

Oktober 2025

Evropska migracijska mreža (EMN), *Language and literacy support measures for adult eneficiaries of international protection [Ukrepi za jezikovno podporo in opismenjevanje za odrasle upravičence do mednarodne zaščite*] [datum], [URL].

VEČ O TEM

Spletno mesto EMN: http://ec.europa.eu/emn
LinkedIn EMN: https://www.linkedin.com/company/european-migration-network
Račun na omrežju X: https://twitter.com/emnmigration
YouTube stran EMN: https://www.youtube.com/@EMNMigration

Ikone je oblikovalo podjetje Freepik na spletnih mestih www.flaticon.com in vecteezy.com.

Naslovnica: iStockphoto

VSEBINA

1 KLJUČNI POUDARKI 4

2 UVOD 4

3 UKREPI ZA JEZIKOVNO PODPORO IN OPISMENJEVANJE ZA ODRASLE UPRAVIČENCE DO MEDNARODNE ZAŠČITE 8

3.1 Pregled ključnih ukrepov za jezikovno podporo in opismenjevanje 8
3.2 Načrtovanje in izvajanje ukrepov za jezikovno podporo 8
3.3 Obveznost udeležbe na tečajih 9
3.4 Stroški 10

4 PRILAGOJENI UKREPI ZA JEZIKOVNO PODPORO IN OPISMENJEVANJE 10

4.1 Ocenjevanje individualnih učnih potreb in potreb po opismenjevanju odraslih upravičencev do mednarodne zaščite 10
4.2 Odzivanje na potrebe odraslih upravičencev do mednarodne zaščite pri opismenjevanju 11
4.3 Odzivanje na posebne učne potrebe upravičencev do mednarodne zaščite 11

5 ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI UKREPOV ZA JEZIKOVNO PODPORO 12

6 DOBRE PRAKSE 13

6.1 Vključevanje na trg dela 13
6.2 Druge dobre prakse 14

7 DODATNI PODPORNI UKREPI 16

7.1 Spremljanje ravni jezikovnega znanja in pismenosti odraslih upravičencev 17

PRILOGA 1 – PREGLED TREH NAJPOMEMBNEJŠIH UKREPOV ZA JEZIKOVNO PODPORO IN OPISMENJEVANJE PO DRŽAVAH ČLANICAH IN DRŽAVAH OPAZOVALKAH EMN 18

1 KLJUČNI POUDARKI

- **Znanje jezika države gostiteljice je ključni dejavnik za integracijo upravičencev do mednarodne zaščite (v nadaljevanju: upravičenci).**
- 23 od 24 držav članic in držav opazovalk Evropske migracijske mreže (EMN), ki so poročale, zagotavlja **ciljno usmerjene in/ali splošne ukrepe za jezikovno podporo, ki so dostopni odraslim upravičencem.**
- Države članice in države opazovalke EMN ponujajo različne možnosti **formalnega in neformalnega učenja jezikov**.
- **Sodelujoči, vključeni v načrtovanje in izvajanje ukrepov za jezikovno podporo, se med seboj močno razlikujejo**.
- V državah članicah in državah opazovalkah EMN, ki so poročale, so za načrtovanje jezikovnih ukrepov najpogosteje odgovorna ministrstva ali oddelki znotraj ministrstev.
- Ukrepe za jezikovno podporo za odrasle upravičence pogosto izvajajo izobraževalne ustanove. Med druge deležnike spadajo lokalne oblasti, organizacije civilne družbe in mednarodne organizacije.
- V 11 državah članicah in državah opazovalkah EMN **se morajo odrasli upravičenci** obvezno udeleževati programov jezikovne podpore in opismenjevanja. Štiri države zahtevajo doseganje določene ravni znanja, medtem ko je v dveh drugih državah dosežena raven znanja pogoj za dostop upravičencev do nekaterih socialnih ugodnosti.
- Skoraj vse države članice in države opazovalke EMN zagotavljajo tečaje, ki jih financira država in **so za udeležence brezplačni**.
- Ukrepi za jezikovno podporo so v 17 državah članicah in državah opazovalkah EMN **prilagojeni ravnem pismenosti**, tudi osebam z malo ali brez formalne izobrazbe, nepismenim osebam ali osebam, ki potrebujejo podporo pri učenju druge pisave ali pri razvijanju digitalne pismenosti.
- Deset držav članic EMN zagotavlja podporo za **posebne učne potrebe odraslih upravičencev**, kot so tečaji za osebe z invalidnostjo, ustrezna učna okolja in individualni učni načrti.
- Ključni elementi **zagotavljanja kakovosti** vključujejo standarde kakovosti, mehanizme povratnih informacij in kvalifikacije izobraževalcev.
- Dvanajst držav članic EMN je poročalo o primerih dobre prakse pri jezikovnih ukrepih, namenjenih **olajšanju dostopa** odraslih upravičencev **do trga dela**. Ti vključujejo: jezikovne ukrepe ob vstopu na trg dela; pobude za posamezna področja, jezikovno podporo na delovnem mestu in programe za delodajalce.
- **Druge** izpostavljene **dobre prakse** vključujejo praktične jezikovne tečaje zunaj učilnice, prostovoljstvo, tečaje za posebne ciljne skupine in uporabo digitalnih orodij.
- Države članice in države opazovalke EMN zagotavljajo dodatne **podporne ukrepe** za upravičence, kot so ustrezni termini in kraji izvajanja tečajev, varstvo otrok, individualna podpora (financiranje, podpora svetovalca itd.), spletni tečaji in odobrena odsotnost z dela zaradi obiskovanja posebnih jezikovnih tečajev.
- Osemnajst držav članic in držav opazovalk EMN **spremlja raven jezikovnega znanja in pismenosti** odraslih upravičencev pred udeležbo v programih jezikovne podpore in/ali po njej.
- Štiri države so opredelile dejavnike, ki vplivajo na **učinkovitost učenja jezika**. Pri posameznih udeležencih je napredek pogosto hitrejši pri tistih, ki so pismeni v svojem maternem jeziku, medtem ko učne težave, težave z zdravjem in nepoznavanje učnih metod lahko negativno vplivajo na učenje. Udeležba na tečajih integracije je prepoznana kot pozitivni dejavnik, medtem ko okoliščine, kot so potreba po selitvi, negotove življenjske razmere, bivanje daleč od kraja izvajanja tečajev, učenje na daljavo, pomanjkanje podpore pri varstvu otrok in vedenjske težave pri pouku, lahko učenje ovirajo.

2 UVOD

Dobro znanje jezika države gostiteljice je ključni dejavnik za integracijo upravičencev,[1,2] saj jim omogoča sodelovanje v družbi, navezovanje družbenih stikov in vzpostavljanje socialnih vezi, kar lahko prispeva k družbeni koheziji ter vključevanju v izobraževanje in na trg dela.[3]

Leta 2021 so trije Evropejci od štirih menili, da je znanje uradnega jezika države gostiteljice najpomembnejši

1 OECD in Evropska komisija, *Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In [Kazalniki integracije priseljencev* 2023: prilagajanje novemu okolju], 2023, str. 74, https://doi.org/10.1787/1d5020a6-en, pridobljeno 13. septembra 2024; Beacco, J., *The role of languages in policies for the integration of adult migrants, Council of Europe, 2008 [Vloga jezikov in politik pri integraciji odraslih migrantov, Svet Evrope], 2008*, str. 37, https://rm.coe.int/, pridobljeno 7. avgusta 2024.

2 Mednarodna zaščita se nanaša na azil in subsidiarno zaščito.

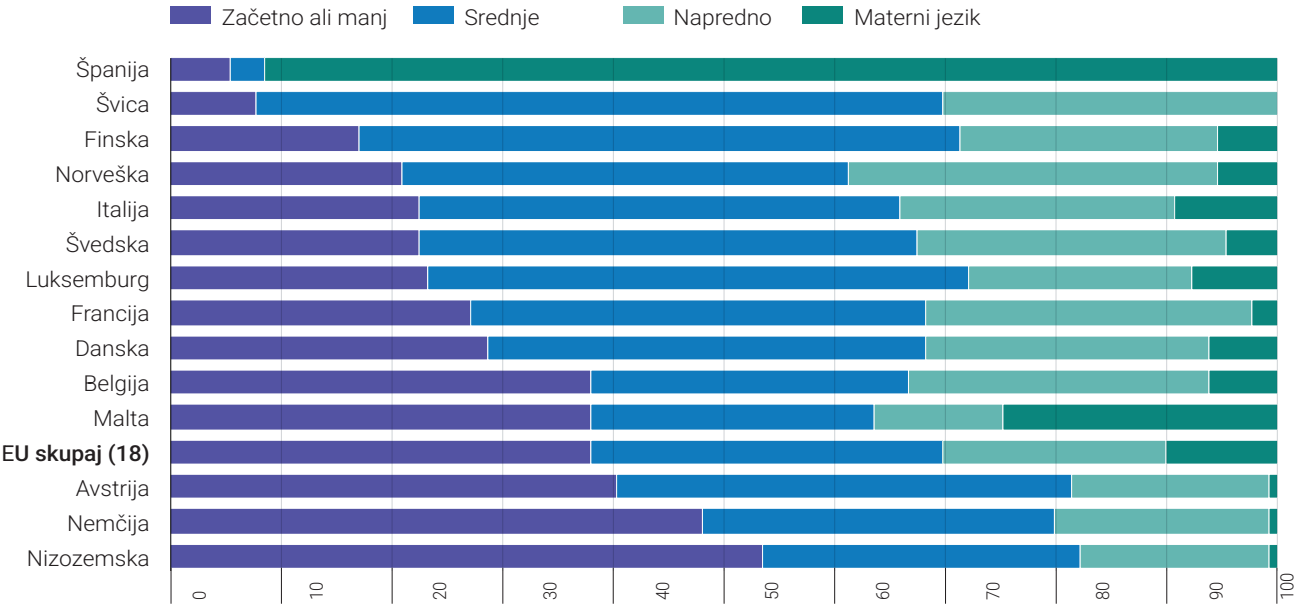
3 OECD, *Language Training for Adult Migrants [Učenje jezika za odrasle migrante]* 2021, strani 8–9, www.oecd-ilibrary.org, pridobljeno 7. avgusta 2024.

dejavnik integracije migrantov.[4] Upravičenci do mednarodne zaščite se na splošno srečujejo z več izzivi pri integraciji kot drugi priseljenci, kar je posledica različnih dejavnikov, povezanih z njihovim socialno-demografskim položajem in okoliščinami, v katerih je prišlo do migracije.[5] Nekateri izzivi so povezani s spolom, pri čemer se upravičenke spopadajo z dodatnimi (strukturnimi) ovirami in stereotipi.[6]

Upravičenci imajo različne jezikovne kompetence in učne potrebe,[7] na katere vplivajo dejavniki, kot so podobnost med jeziki, stopnja izobrazbe in pretekle izkušnje z učenjem jezikov, sredstva sporazumevanja, starost, spol, država izvora, invalidnost, (znanje) prvega jezika in raven pismenosti ter travme in zaskrbljenost zaradi družinskih članov, od katerih so bili ločeni ali ki so jih morali pustiti v domovini.[8] Spopadi in razseljevanje tudi vplivajo na raven izobrazbe in pismenosti upravičencev.[9] Odrasli upravičenci iz držav, ki jih že dolgo zaznamujejo spopadi, so morda imeli omejen dostop do izobraževanja ali ga sploh niso imeli. K temu lahko prispevajo tudi trajanje potovanja, socialno-ekonomski položaj in prekinitve izobraževanja.[10] Spodnji grafi Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) prikazujejo raven jezikovnega znanja novoprispelih beguncev v EU v letu 2021.

Slika 1 prikazuje raven znanja jezika države gostiteljice pri beguncih (starih 15–64 let), ki so v državi gostiteljici manj kot deset let. Ta kazalnik meri jezikovno znanje beguncev, pri čemer upošteva le sposobnosti ustnega sporazumevanja. Jezikovno znanje je razdeljeno na štiri ravni: materni jezik, napredno znanje (napredni uporabnik – raven C1 po SEJO), srednje znanje (samostojni uporabnik – raven B1 po SEJO) ter začetno znanje (osnovni uporabnik – raven A1 po SEJO) ali manj (skoraj brez ali brez jezikovnega znanja). Materni jezik pomeni prvi jezik, ki se ga je posameznik v otroštvu naučil doma in ga je v času raziskave še vedno razumel. Slika temelji na izračunih sekretariata OECD, ki uporablja podatke iz raziskave o delovni sili v Evropski uniji (EU_LFS) iz leta 2021.

Slika 1: Znanje jezika države gostiteljice pri beguncih, starih od 15 do 64 let, ki v državi gostiteljici bivajo manj kot 10 let (2021)

Vir: Raziskava o delovni sili v Evropski uniji (LFS) 2021.

Opomba: Za države BG, EE, HR, IE, LT, PT in SK ni podatkov o beguncih, ki v državi gostiteljici prebivajo manj kot 10 let. Za RO ni podatkov o ravni znanja jezika.

4 OECD in Evropska komisija, *Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In [Kazalniki integracije priseljencev 2023: prilagajanje novemu okolju]*, 2023, https://doi.org/10.1787/1d5020a6-en, pridobljeno 13. septembra 2024.

5 OECD, *Ready to Help?: Improving Resilience of Integration Systems for Refugees and other Vulnerable Migrants [Ste pripravljeni pomagati? Krepitev odpornosti sistemov integracije beguncev in drugih ranljivih migrantov]*, 2019, www.oecd-ilibrary.org, pridobljeno 7. avgusta 2024.

6 Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, Akcijski načrt za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027, COM(2020) 758 končno, https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files_en?file=2020-11/action_plan_on_integration_and_inclu- sion_2021-2027.pdf, pridobljeno 7. avgusta 2024.

7 Krumm, H., in Plutzar, V., *'Tailoring language provision and requirements to the needs and capacities of adult migrants' [Prilagajanje jezikovne podpore in zahtev potrebam in zmožnostim odraslih migrantov]*, 2008, str. 6, https://rm.coe.int/CoERMPublicCommon- SearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802fc1c8, pridobljeno 7. avgusta 2024.

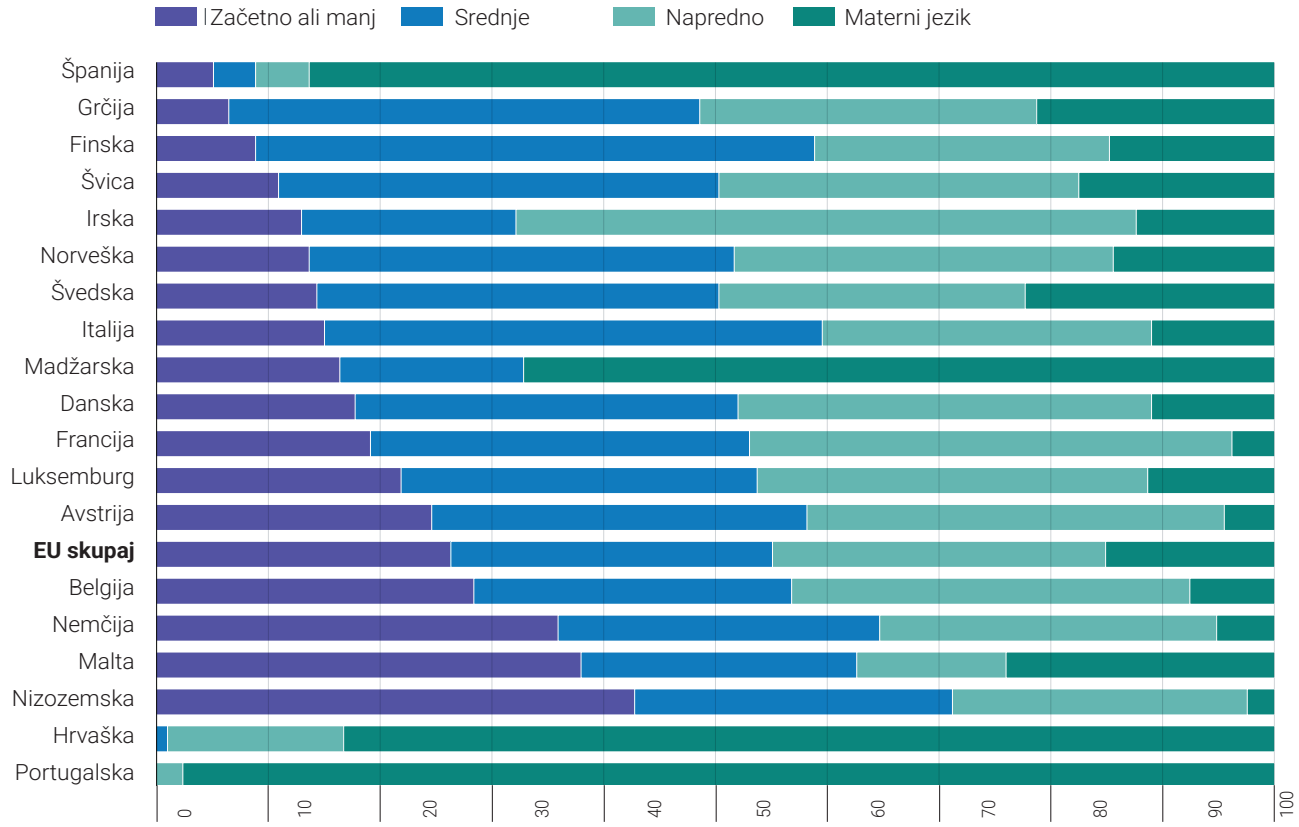
8 *Svet Evrope, Report on the 2018 Council of Europe and ALTE survey on language and knowledge of society policies for migrants, [Poročilo o raziskavi Sveta Evrope in združenja ALTE iz leta 2018 o politikah glede jezikovnega znanja in poznavanja družbe za migrante]*, Svet Evrope, 2020, strani 43 in 46, https://rm.coe.int/linguistic-integration-of-adult-migrants-requirements-and-learning-opp/16809b93cb, pridobljeno 7. avgusta 2024.

9 OECD, Ready to Help?: Improving Resilience of Integration Systems for Refugees and other Vulnerable Migrants [Ste pripravljeni pomagati? Krepitev odpornosti sistemov vključevanja beguncev in drugih ranljivih migrantov], 2019, www.oecd-ilibrary.org, pridobljeno 7. avgusta 2024.

10 Glej, na primer, Mednarodni odbor za reševanje (IRC), *Syria's education crisis: once-thriving classrooms gutted by war '[Izobraževalna kriza v Siriji: nekoč živahne učilnice, ki jih je opustošila vojna]* 2017, https://www.rescue.org/article/syrias-educa- tion-crisis-once-thriving-classrooms-gutted-war, pridobljeno 7. avgusta 2024.

2 prikazuje raven znanja jezika države gostiteljice pri vseh beguncih (starih 15–64 let) leta 2021, ne glede na leto prihoda. Jezikovno znanje beguncev je prikazano na enak način kot na sliki 1.

Slika 2: Znanje jezika države gostiteljice pri beguncih, starih od 15 do 64 let (2021)

Vir: EU-LFS 2021.

Čeprav so za oblikovanje in izvajanje integracijskih politik v Evropski uniji (EU) odgovorne predvsem vlade posameznih držav, ima EU pomembno vlogo pri podpori državam članicam s financiranjem, razvojem smernic in spodbujanjem ustreznih partnerstev.[11] Akcijski načrt za integracijo in vključevanje (2021–2027)[12] poudarja, da bi morali biti jezikovni tečaji prilagojeni potrebam različnih skupin. Na voljo bi morali biti tudi udeležencem s srednjo in napredno ravnijo znanja jezika. Povezovanje jezikovnega usposabljanja z delom ali razvijanjem spretnosti ter spremljajoči ukrepi, kot je varstvo otrok, so se izkazali za učinkovite.[13] V Paktu o migracijah in azilu (v nadaljevanju: pakt) Uredba o pogojih za priznanje mednarodne zaščite (2024/1347)[14] določa, da morajo imeti upravičenci dostop do integracijskih ukrepov, zlasti do jezikovnih tečajev, ki upoštevajo njihove specifične potrebe in za katere pristojni organi menijo, da so primerni.

11 Evropska komisija, *Refugee and migrant integration into education and training. n.d.* [Vključevanje beguncev in migrantov v izobraževanje in usposabljanje, b. d.], https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/inclusive-education/ migrants-and-refugees, pridobljeno 7. avgusta 2024.

12 Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, Akcijski načrt za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027, COM(2020) 758 končno, https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files_en?file=2020-11/action_plan_on_integration_and_inclu- sion_2021-2027.pdf, pridobljeno 7. avgusta 2024.

13 Prav tam.

14 35. člen Uredbe (EU) 2024/1347 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite ter spremembi Direktive Sveta 2003/109/ES in razveljavitvi Direktive 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta, https://eur-lex.europa.eu, pridobljeno 13. septembra 2024.

Okvir 1: Okvir Sveta Evrope za jezikovno podporo migrantom

Svet Evrope svojim državam članicam zagotavlja vire za jezikovno podporo, ki temeljijo na treh ključnih načelih:

1. Posamezni udeleženci so dejavni člani družbe s pravicami in dolžnostmi.
2. Namen sporazumevanja ima prednost pred jezikovno vsebino.
3. Jezikovno izobraževanje mora biti večjezično in medkulturno ter mora pri posamezniku krepiti občutek pripadnosti večjezičnemu okolju. Hkrati je treba spodbujati širše družbeno sprejemanje jezikovne raznolikosti, da nobeno sredstvo sporazumevanja ne bi bilo obravnavano kot pokazatelj marginalizacije.

Svet Evrope se vse bolj osredotoča na tri ranljive skupine migrantov: begunce, migrante z nizko ravnijo pismenosti in otroke.[15] Za njihove jezikovne potrebe je v okviru več projektov (glej okvir 5) razvil različna gradiva v sklopu programa jezikovne politike in prakse svojega Oddelka za izobraževanje ter v okviru dejavnosti svojega Evropskega centra za moderne jezike (ECML).

Ta skupni informator EMN, OECD in Sveta Evrope se osredotoča na ukrepe za jezikovno podporo in opismenjevanje za odrasle upravičence[16] v državah članicah in državah opazovalkah EMN. Zajema ukrepe formalnega[17] in neformalnega[18] učenja ter programe opismenjevanja, ki upravičencem pomagajo pri učenju jezika države gostiteljice.

Cilji informatorja so:

- zagotoviti pregled ključnih (ciljno usmerjenih/splošnih) ukrepov za jezikovno podporo za odrasle upravičence v državah članicah in državah opazovalkah EMN;
- analizirati načrtovanje[19] razpoložljivih ukrepov za jezikovno podporo, da bi razumeli, kako ti ukrepi odraslim upravičencem pomagajo pri učenju jezika (jezikov) države gostiteljice;
- ugotoviti, kako razpoložljivi ukrepi za jezikovno podporo obravnavajo vprašanja pismenosti in posebne učne potrebe;
- opredeliti morebitne dobre prakse pri spodbujanju vključevanja na trg dela, pri poučevanju in pri zagotavljanju specializirane podpore;
- analizirati, kako je ciljni skupini zagotovljena podpora pri premagovanju ovir, povezanih s spolom, in/ali drugih ovir pri učenju;
- zbrati razpoložljive podatke o spremljanju ravni jezikovnega znanja in pismenosti odraslih upravičencev pred vključitvijo v ukrepe za jezikovno podporo in po njej, da bi ocenili njihovo učinkovitost.

Informator zajema ukrepe za jezikovno podporo in opismenjevanje, ki so se v državah članicah in državah opazovalkah EMN izvajali oktobra 2024. Temelji na dosedanjih informatorjih EMN,[20] študijah EMN[21] in ad hoc poizvedbah (AHQ)[22] ter drugih ustreznih publikacijah s tega področja,[23] ki jih hkrati dopolnjuje in posodablja. Pripravljen je bil na podlagi informacij, ki jih je predložilo 24 držav članic in držav opazovalk EMN,[24] ter informacij in gradiv, ki sta jih v okviru svojih pristojnosti pripravila Svet Evrope in OECD.

15 Svet Evrope, *Action plan on protecting vulnerable persons in the context of migration and asylum [Akcijski načrt za zaščito ranljivih oseb v okviru migracij in azila]* (2021–2025), 2021, https://www.coe.int/en/web/migration-and-refu- gees/implementation-ap-vulnerable-persons, pridobljeno 6. februarja 2025. Svet Evrope, CM/Rec(2025)6 Recommendation on qualifications and linguistic competences of refugees in Europe [Priporočilo o kvalifikacijah in jezikovnih kompetencah beguncev v Evropi], https://go.coe.int/4AnGJ, pridobljeno 11. avgusta 2025.

16 Ukrepi, ki so posebej namenjeni mladoletnim upravičencem do mednarodne zaščite ali prosilcem za mednarodno zaščito, niso zajeti v tem informatorju, prav tako vanj niso vključeni upravičenci do začasne zaščite. Vendar so bile nacionalne kontaktne točke (EMN NCP) pozvane, naj poročajo o vseh dobrih praksah pri izvajanju ukrepov za jezikovno podporo za to skupino, ki bi jih bilo mogoče prenesti na upravičence do mednarodne zaščite. Za ukrepe za jezikovno podporo za upravičence do začasne zaščite glej Evropska migracijska mreža (EMN), *Labour market integration of beneficiaries of temporary protection from Ukraine* [Vključevanje upravičencev do začasne zaščite iz Ukrajine na trg dela]: Skupni informator EMN OECD, maj 2024, www.migrant-integration.ec.europa.eu, pridobljeno 13. septembra 2024.

17 Formalno učenje jezika je učenje, ki poteka v posebnih ustanovah, vodi ga izobraževalec, sledi vnaprej določenemu učnemu načrtu in je usmerjeno v razvoj posebnih jezikovnih znanj. Formalno učenje se na splošno ocenjuje in priznava, udeležba pa je lahko obvezna.

18 Neformalno učenje jezika (npr. programi opismenjevanja odraslih) se manj opira na neposredne oblike poučevanja in bolj na učenje na podlagi izkušenj, osredotoča se na udeležence in njihove potrebe, vključuje različne vidike (npr. socialne ali čustvene), poteka zunaj formalnih učnih okolij, napredek pri učenju pa ni nujno ocenjen ali priznan. *Johnson, M., in Majewska, D., Formal, non-formal, and informal learning: What are they, and how can we research them? [Formalno, neformalno in priložnostno učenje: kaj so in kako jih lahko raziskujemo?]*, 2022, Cambridge University Press & Assessment Research Report, www.cambridgeassessment.org.uk, pridobljeno 7. avgusta 2024; Svet Evrope, Formal, non-formal and informal learning - Linguistic Integration of Adult Migrants *[Formalno, neformalno in priložnostno učenje – jezikovno vključevanje odraslih migrantov]* (LIAM), https://www.coe.int/en/web/lang-migrants/formal-non-formal-and-informal-learning, pridobljeno 7. avgusta 2024.

19 Ta analiza se osredotoča na oceno učnih potreb, sodelujoče, odgovorne za načrtovanje in izvajanje ukrepov za jezikovno podporo, obvezno/prostovoljno udeležbo in uspešni zaključek ter zagotavljanje kakovosti.

20 Evropska migracijska mreža (EMN), *Implementation of measures for civic training as the main tool for integration of third-country nationals [Izvajanje ukrepov za državljansko usposabljanje kot glavno orodje za integracijo državljanov tretjih držav], 2024; Evropska migracijska mreža (EMN), Social Benefits and Rights of Beneficiaries of International Protection [Socialni prejemki in pravice upravičencev do mednarodne zaščite]*, 2018.

21 Evropska migracijska mreža (EMN), *'Study on the Integration of Migrant Women [Študija o vključevanju migrantk],* 2022; Evropska migracijska mreža, *'Study on Integration of beneficiaries of international/ humanitarian protection into the labour market: policies and good practices' [Študija o vključevanju upravičencev do mednarodne/humanitarne zaščite na trg dela: politike in dobre prakse],* 2015.

22 *Ad hoc* poizvedba 2024.21 o jezikovnih tečajih kot delu integracijskega postopka ter ad hoc poizvedba 2020.73 in ad hoc poizvedba 2020.74 o integracijskih ukrepih v zvezi z jezikovnimi tečaji.

23 OECD, *Language Training for Adult Migrants [Jezikovno usposabljanje za odrasle migrante]* 2021, strani 8–9, www.oecd-ilibrary.org, pridobljeno 7. avgusta 2024.

24 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, SE, SI, SK in RS.

3 UKREPI ZA JEZIKOVNO PODPORO IN OPISMENJEVANJE ZA ODRASLE UPRAVIČENCE DO MEDNARODNE ZAŠČITE

V tem poglavju so obravnavani glavni ciljno usmerjeni in splošni ukrepi za jezikovno podporo, ki so na voljo odraslim upravičencem, kot so jih navedle države članice in države opazovalke EMN. Vključuje podatke o sodelujočih, odgovornih za načrtovanje in izvajanje ukrepov, o tem, ali sta udeležba v programih in/ali njihovo uspešno končanje obvezna, ter o tem, kdo krije stroške udeležbe.

3.1 Pregled ključnih ukrepov za jezikovno podporo in opismenjevanje

23 od 24 držav poročevalk zagotavlja **ciljno usmerjene in/ali splošne ukrepe za jezikovno podporo**, ki so na voljo odraslim upravičencem.[25] 12 držav članic in držav opazovalk EMN upravičencem zagotavlja ciljno usmerjeno podporo,[26] medtem ko 16 držav upravičencem omogoča dostop do podpore prek splošnih ukrepov.[27] Pet držav članic EMN ima na voljo tako ciljno usmerjene kot tudi splošne ukrepe za jezikovno podporo.[28] Na Irskem, na primer, je večina ukrepov namenjena širši populaciji, medtem ko je v okviru irskega programa za zaščito beguncev (IRPP) ciljno usmerjena podpora na voljo zelo majhnemu številu preseljenih beguncev.

Med ukrepi za jezikovno podporo in opismenjevanje, ki so jih države članice in države opazovalke EMN opredelile kot pomembne, so številne možnosti za (formalno in neformalno) učenje jezikov, vključno z: državnimi jezikovnimi programi (neodvisnimi od drugih integracijskih programov),[29] ukrepi za jezikovno podporo v okviru širših integracijskih programov,[30] ukrepi za jezikovno podporo v okviru programov vključevanja na trg dela,[31] neformalnimi podpornimi ukrepi (ki se razlikujejo od tradicionalnih metod poučevanja jezikov) in/ali digitalnimi orodji.[32] Seznam treh najpomembnejših navedenih ukrepov je na voljo v prilogi 1.

3.2 Načrtovanje in izvajanje ukrepov za jezikovno podporo

Sodelujoči, vključeni v načrtovanje in izvajanje ukrepov za jezikovno podporo, se med seboj močno razlikujejo.

V državah članicah in državah opazovalkah EMN, ki so poročale, so za **načrtovanje** jezikovnih ukrepov najpogosteje odgovorna ministrstva[33] ali oddelki znotraj ministrstev.[34] Med vključenimi ministrstvi je najpogosteje navedeno ministrstvo za izobraževanje,[35] vendar so lahko odgovorna tudi ministrstvo za delo,[36] ministrstvo za pravosodje in varnost/notranje zadeve,[37] ministrstvo za integracijo,[38] ministrstvo za družino[39] ter ministrstvo za kulturo.[40] Francija, Poljska in Španija so navedle oddelek znotraj ministrstva, ki je odgovoren za načrtovanje ukrepov za jezikovno podporo, navadno gre za urade ministrstva za priseljevanje in/ali integracijo.

Za načrtovanje jezikovnih ukrepov in ukrepov opismenjevanja so lahko odgovorni tudi drugi državni organi. V Nemčiji je za jezikovne ukrepe pristojen Zvezni urad za migracije in begunce, v Srbiji pa Komisariat za begunce in migracije. Na Malti jezikovne ukrepe in ukrepe za opismenjevanje načrtuje Direktorat za človekove pravice (HRD) v okviru urada predsednika vlade, medtem ko je v Avstriji in Estoniji za to pristojen državni organ za integracijo, in sicer Avstrijski integracijski sklad 41 oziroma Fundacija za integracijo.

Druge rešitve vključujejo lokalne organe ali občine, kot je to urejeno na Finskem, v Italiji in na Švedskem. V Litvi so za to pristojne predvsem zasebne družbe.

Ukrepe za jezikovno podporo za odrasle upravičence izvajajo različni sodelujoči. Izobraževalne ustanove izvajajo ukrepe v 13 državah članicah EMN,[42] bodisi na javnih univerzah, v ustanovah za izobraževanje odraslih[43] bodisi v zasebnih jezikovnih šolah ali

25 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, SE, SI, SK in RS. HU nima vzpostavljenih nobenih ukrepov.
26 AT, BG, CZ, ES, IE, IT, LT, NL, SE, SI, SK in RS.
27 AT, BE, CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LU, LV, MT, PL, SE.
28 AT, IE, IT, PL, SE.
29 CY, ES, IE, IT, LU, SI in RS.
30 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SK.
31 BE, BG, CY, DE, EE, EL, ES, FR, IE, LT, PL, SE.
32 AT, BE, CZ, DE (upravljajo jih *Zvezno združenje ljudskih univerz (Volkshochschulverband)*, zasebne ustanove ali lokalne oblasti), EE, ES, FR, IE, LT, LU, LV (navedene so tiste države članice EMN, ki uporabljajo praktične jezikovne ukrepe zunaj razreda).
33 AT, BG, CY, CZ, EE, IE, IT, LU, LV, NL, SI, SK.
34 ES, FR, PL.
35 BG, CY, CZ, LU (nadzira oddelek za izobraževanje odraslih *(Service de la formation des adults, SFA)*), MT, SI, SK.
36 BG.
37 DE (Ministrstvo za notranje zadeve), NL.
38 LU (Ministrstvo za družino, solidarnost, medkulturno sobivanje ter sprejem beguncev).
39 Prav tam.
40 EE (Glavna odgovorna institucija je Ministrstvo za kulturo, en ukrep pa izvaja Estonski sklad za zavarovanje za primer brezposelnosti v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarstvo in komuniciranje), LV.
41 Vsebina tečajev nemščine (A1, A2, B1) temelji na okvirnih učnih načrtih, določenih v Uredbi o izvajanju zakona o integraciji. Poleg tega so na voljo okvirni učni načrti Avstrijskega integracijskega sklada za tečaje opismenjevanja in tečaji nemščine za jezikovne ravni A1–C1, ki učiteljem in izvajalcem pomagajo pri načrtovanju in izvajanju tečajev nemščine.
42 AT, BE, CY, CZ, DE, ES, FI, IE, IT, LT, LU, SE, SI.
43 AT, BE, CY, DE, ES, FI, IE, IT, LT, LU, MT, SE.

združenjih.[44] Med druge sodelujoče spadajo lokalne oblasti ali občine,[45] organizacije civilne družbe,[46] mednarodne organizacije,[47] zavodi za zaposlovanje,[48] ustanove za usposabljanje,[49] sprejemni centri[50] in organi za integracijo.[51] Pet držav članic EMN je poročalo o javnih naročilih ali podobnih postopkih za izbor izvajalcev jezikovne podpore.[52] Na Švedskem individualno jezikovno podporo zagotavljajo občine v okviru izobraževanja odraslih ali začetnega programa, v Estoniji jo tujcem, ki delajo v državi, zagotavljajo delodajalci in Estonski sklad za zavarovanje za primer brezposelnosti, na Poljskem pa se zagotavlja prek individualnega integracijskega programa (IIP). IIP izvajajo okrožni centri za podporo družinam, ki delujejo v okviru sistema samouprave na ravni okrožij.

Pri načrtovanju in izvajanju ukrepov za jezikovno podporo in opismenjevanje po poročanju sodeluje več deležnikov, pri čemer se vzpostavljene strukture med državami razlikujejo.

Italija poudarja svojo večnivojsko strukturo javnega upravljanja, v okviru katere lokalne oblasti, ministrstvo za notranje zadeve in organizacije tretjega sektorja sodelujejo pri decentraliziranem izvajanju ukrepov za jezikovno podporo. Francija zagotavlja osnovno ponudbo jezikovne podpore v okviru svojega glavnega integracijskega programa (pogodba o državljanski integraciji, CIR), na voljo pa so tudi dodatni programi jezikovne podpore, kot je program »Odprtje šol staršem za uspeh otrok« (OEPRE). Vzpostavljeno ima večnivojsko strukturo nacionalnih in regionalnih usmerjevalnih odborov ter sistem usklajevanja na ravni departmajev, ki ga prefekturni in akademski organi izvajajo v sodelovanju s Francoskim uradom za priseljevanje in integracijo (OFII), da bi zagotovili usklajeno ponudbo.

V Belgiji in na Irskem je načrtovanje jezikovne podpore decentralizirano. V Belgiji podporo organizirajo tri jezikovne skupnosti (flamska skupnost, francoska skupnost in nemško govoreča skupnost), pri čemer vsaka uporablja drugačen način dela. Irska nima usklajene nacionalne strategije, ki bi urejala jezikovno ponudbo za upravičence. Namesto tega sta tako načrtovanje kot izvajanje jezikovnih programov organizirana predvsem prek 16 regionalnih odborov za izobraževanje in usposabljanje (ETB), zato se jezikovna podpora zagotavlja predvsem na lokalni ravni (glej okvir 2).

Okvir 2: Programi angleškega jezika za govorce drugih jezikov (ESOL) na Irskem

16 irskih odborov za izobraževanje in usposabljanje (ETB) uradno izvaja formalne programe ESOL, na državni ravni pa jih zastopa organizacija Education and Training Boards Ireland (ETBI). Ker je delovanje odborov ETB organizirano predvsem na lokalni ravni, se lahko vsebina, trajanje in oblika jezikovne podpore po državi razlikujejo glede na zmogljivosti in potrebe posameznega centra. Programi ESOL, ki jih izvajajo odbori ETB, so navadno del širših storitev opismenjevanja odraslih, usklajujejo pa jih koordinatorji ESOL in organizatorji opismenjevanja odraslih pri odborih ETB, ki so odgovorni za vse vidike izvajanja teh storitev. Financiranje in nadzor zagotavljajo Ministrstvo za nadaljnje izobraževanje in visoko šolstvo, raziskave, inovacije in znanost, Agencija za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje (SOLAS) ter državna agencija Quality and Qualifications Ireland. SOLAS zdaj izvaja pregled programov ESOL na državni ravni, da bi jih poenotil v celotni mreži ETB. Tečaje ESOL pod okriljem ETB dopolnjujejo formalni in neformalni programi jezikovnega usposabljanja, ki jih po vsej Irski izvajajo številne organizacije civilne družbe.

3.3 Obveznost udeležbe na tečajih

Udeležba v programih jezikovne podpore in opismenjevanja je za odrasle upravičence obvezna v 11 državah članicah in državah opazovalkah EMN.[53] Nekatere izjeme veljajo v Franciji[54] in na Finskem.[55] Na Švedskem je udeležba na tečajih obvezna le za tiste, ki prejemajo socialno pomoč ali sodelujejo v programih, kot sta uvodni program za upravičence ali program za zaposlovanje in razvoj. V Grčiji je jezikovni tečaj v okviru integracijskega programa HELIOS+[56] obvezen za upravičence, ki prejemajo podporo za nastanitev (mesečni dodatek za najem). Na Finskem[57] in v Litvi se višina socialnih prejemkov lahko zmanjša ali se njihovo izplačevanje ukine, če udeležba upravičenca pade pod določeno raven. Včasih je razlika med obvezno in neobvezno udeležbo manj jasna, saj so za neudeležbo lahko predvidene sankcije (npr. zmanjšanje višine prejemkov), za udeležbo pa pozitivne spodbude,

44 BE, CZ, DE, ES, LT, LU, SI.
45 BE, DE (centri za izobraževanje odraslih), EL, ES, FI, FR, IT, LT, NL, PL, SE.
46 BE, BG, CY, DE, ES, IE, IT, LT, LV, PL, SK.
47 EL (Mednarodna organizacija za migracije (IOM)), LT.
48 BE, LT, PL.
49 BG, FR.
50 EE, IT (če ni ustrezne zunanje ponudbe), LT.
51 AT, EE.
52 AT, LT, LV, SE, SI.
53 AT, BE, BG, DE, EE, ES, FI, FR, LT, NL in RS.
54 Program OEPRE in program France Travail sta prostovoljna.
55 Na Finskem je obiskovanje teh programov obvezno le, če je upravičenec brezposelni iskalec zaposlitve ali če prejema osnovno socialno pomoč.
56 HELIOS+, IOM Greece, https://greece.iom.int/helios, dostopno 27. junija 2025.
57 Od 1. januarja 2025 za brezposelne iskalce zaposlitve ali tiste, ki prejemajo osnovno socialno pomoč.

kot so višji prejemki. V Sloveniji udeležba sicer ni obvezna, a so osebe, ki dosežejo 80-odstotno udeležbo, upravičene do dodatnih ugodnosti, kot sta pravica do nadaljnjega prejemanja stanovanjskih dodatkov po prvem letu mednarodne zaščite in brezplačna avtobusna vozovnica za vsak mesec po mesecu, v katerem je bila udeležba na tečajih 80-odstotna.

Šest držav članic EMN zahteva doseganje določene ravni jezikovnega znanja: A1 (Francija); A2 (Belgija (francosko in nemško govoreča skupnost) ter Estonija (v dveh letih)); B1 (Estonija (v petih letih), flamska skupnost v Belgiji, za govorjeno nizozemščino). Na Nizozemskem veljajo obvezna jezikovna merila, ki se razlikujejo glede na posamezne učne sklope v okviru integracije. Za študij ali delo na Nizozemskem je najprimernejša oblika, ki predvideva znanje nizozemščine na ravni B1. V Avstriji in Grčiji morajo upravičenci, ki prejemajo določene socialne prejemke, doseči raven B1 oziroma A2.

3.4 Stroški

V vseh državah članicah in državah opazovalkah EMN, ki zagotavljajo ukrepe za jezikovno podporo za odrasle upravičence,[58] se tečaji financirajo iz državnih sredstev, udeležba pa je za upravičence brezplačna, razen v flamski regiji v Belgiji in v Nemčiji. Prebivalci Flandrije morajo plačati tečaje in izpite za modul nizozemščine kot drugega jezika (NT2), vključno s ponovnim opravljanjem izpitov. Osebe iz socialno-ekonomsko ranljivih skupin so lahko upravičene do oprostitve plačila, znižanja ali povračila teh stroškov.

V Nemčiji so tečaji brezplačni za upravičence, ki so odvisni od socialnih prejemkov ali imajo nizek dohodek.

V 10 državah se stroški financirajo iz državnih sredstev in sredstev EU,[59] predvsem iz Sklada za azil, migracije in vključevanje (AMIF). Kljub temu morajo udeleženci v nekaterih državah plačati (manjšo) vpisnino, na primer na Cipru in v Italiji. V Italiji vpisnina krije administrativne stroške nekaterih tečajev za pridobitev kvalifikacije v okviru izobraževanja odraslih. Irska opozarja, da lahko nastanejo tudi posredni stroški, kot so stroški prevoza do kraja usposabljanja, varstva otrok in učnih gradiv, ki za nekatere udeležence lahko pomenijo oviro za udeležbo. V Nemčiji morajo udeleženci plačati 50 % stroškov tečaja integracije, razen če bi jim to povzročilo nesorazmerno finančno breme.

Francija in Luksemburg sta poročala, da so poleg brezplačnih tečajev na voljo tudi plačljivi tečaji. V Franciji se lahko, na primer, del ali celotno financiranje tečajev, ki jih organizira zavod za zaposlovanje, zagotavlja iz regionalnih sredstev pomoči ali skladov za individualno pomoč pri usposabljanju. Do državnega financiranja pa so upravičeni le tečaji, ki dosegajo zahtevano najnižjo raven kakovosti. V Luksemburgu lahko prejemniki dohodka za socialno vključevanje, iskalci zaposlitve in osebe, ki jih občinske ali regionalne socialne službe prepoznajo kot pomoči potrebne, obiskujejo plačljive jezikovne tečaje, pri čemer stroške poravnajo z boni, izdanimi posebej za ta namen. V Španiji se za tečaje, ki jih v okviru španskega izobraževalnega sistema ponujajo uradne jezikovne šole, plača vpisnina, vendar imajo udeleženci lahko dostop do javnega financiranja.

4 PRILAGOJENI UKREPI ZA JEZIKOVNO PODPORO IN OPISMENJEVANJE

Prilagojeni ukrepi za jezikovno podporo in opismenjevanje upoštevajo individualne potrebe upravičencev pri učenju jezika in opismenjevanju. Udeležencem zagotavljajo znanja in spretnosti, ki jih potrebujejo za različne oblike sporazumevanja, s katerimi se bodo srečevali kratkoročno in srednjeročno.[60] Prilagojeni ukrepi se določijo na podlagi analize potreb.[61] V okviru tega informatorja se posebne učne potrebe nanašajo na udeležence z učnimi težavami, zaradi katerih se težje učijo, kot so težave s koncentracijo (npr. zaradi travme), psihološke težave, senzorične motnje, disleksija ali druge kognitivne motnje. Potrebe po opismenjevanju se razlikujejo glede na značilnosti udeležencev. Tako imajo, na primer, nepismeni udeleženci, ki v svojem prvem jeziku ne znajo brati ali pisati, drugačne potrebe kot udeleženci, ki so pismeni v drugem pisnem sistemu. To poglavje se osredotoča na postopke za ocenjevanje potreb upravičencev pri učenju jezika in opismenjevanju ter na to, kako so programi jezikovne podpore v državah članicah in državah opazovalkah EMN prilagajajo tem potrebam.

4.1 Ocenjevanje individualnih učnih potreb in potreb po opismenjevanju odraslih upravičencev

22 držav članic in držav opazovalk EMN[62] (od skupno 23 držav, ki ponujajo ukrepe za jezikovno podporo) ima vzpostavljene postopke za ocenjevanje individualnih učnih potreb in potreb po opismenjevanju odraslih upravičencev, preden se ti vključijo v

58 AT, BE, BG, CY, CZ, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, SE, SI, SK in RS.

59 BG, CY, EE, ES, IE, IT, LT, LV, SI, SK.

60 Svet Evrope, *Language needs - Linguistic Integration of Adult Migrants [Jezikovne potrebe – jezikovna integracija odraslih migrantov]* (LIAM),https://www.coe.int/en/web/lang-migrants/language-needs-analysis-of-, pridobljeno 7. avgusta 2024.

61 Mouti A., Maligkoudi, C., in Gogonas, N., *Language needs analysis of adult refugees and migrants through the CoE - LIAM Toolkit: The context of language use in tailor-made L2 material design, [Analiza jezikovnih potreb odraslih beguncev in migrantov z orodji Sveta Evrope LIAM: kontekst rabe jezika pri načrtovanju prilagojenih gradiv za učenje drugega jezika], Selected papers on theoretical and applied linguistics [Izbrani prispevki o teoretičnem in uporabnem jezikoslovju],* letnik 24, 2022, strani 600–617, https://ejournals.lib.auth.gr/thal/article/view/9210/8659, pridobljeno 7. avgusta 2024.

62 AT, BE, BG, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, SK, SE, SI in RS.

jezikovni tečaj. To navadno vključuje tudi preizkus za ugotavljanje začetne ravni znanja jezika. Metode ocenjevanja vključujejo uvodne razgovore,[63] ustne in pisne preizkuse[64] ter uporabo digitalnih orodij.[65] V Estoniji je mogoče rezervirati termin pri svetovalcu, ki pomaga oceniti individualne potrebe in izkušnje, natančno določiti dejansko jezikovno raven ter oblikovati ustrezni načrt učenja jezika. Fundacija za integracijo nato ponudi mesto na brezplačnem tečaju estonščine, če je ta ocenjen kot najprimernejša oblika učenja. Na Nizozemskem občina skupaj z upravičencem pred začetkom državljanskega usposabljanja pripravi osebni načrt državljanske integracije in sodelovanja (PIP). Jezikovna raven je pomemben dejavnik pri oblikovanju tega načrta in določanju učne poti ter pri zagotavljanju prilagojenega svetovanja in podpore.

4.2 Odzivanje na potrebe odraslih upravičencev do mednarodne zaščite pri opismenjevanju

Ukrepi za jezikovno podporo so v 18 državah članicah in državah opazovalkah EMN[66] prilagojeni ravnem pismenosti, tudi za osebe z malo ali brez formalne izobrazbe, nepismene osebe ali osebe, ki potrebujejo podporo pri učenju druge pisave ali razvijanju digitalne pismenosti. Avstrija, na primer, izvaja dve vrsti tečajev opismenjevanja – tečaj osnovnega opismenjevanja in tečaj alfa standard –, namenjeni osebam z različnimi ravnmi pismenosti.[67] Francija v okviru svojega glavnega integracijskega programa ponuja 600 ur pouka, prilagojenega osebam, ki ne znajo brati ali pisati in so v svoji matični državi pridobile le malo formalne izobrazbe ali formalne izobrazbe sploh nimajo. Usposabljanje, ki ga zagotavljata francoski zavod za zaposlovanje in program *Odprtje šol staršem za uspeh otrok*, prav tako poteka na več ravneh in vključuje posebne tečaje, prilagojene potrebam po opismenjevanju.

Pri naprednejših oblikah jezikovne podpore Avstrija upravičencem zagotavlja podporo do ravni C1, tečaji alfa standard pa so namenjeni osebam, ki so učenci drugega jezika in imajo bolj razvite učne spretnosti. Tečaji usposabljanja, ki jih ponuja Italija, obsegajo sedem ravni učenja jezika, vse do ravni znanja B2. Na Švedskem so jezikovni tečaji razdeljeni na tri ravni učenja, med katerimi je tudi tečaj C-D, namenjen tistim, ki se hitro učijo, imajo razvite učne spretnosti in so sposobni samostojnega učenja.

Med državami, ki nimajo posebej prilagojenih programov, Slovaška in Slovenija pouk lahko kljub temu delno prilagodita individualnim potrebam, medtem ko si Litva prizadeva organizirati skupinsko ali individualno tutorstvo v živo.

4.3 Odzivanje na posebne učne potrebe upravičencev do mednarodne zaščite

Deset držav članic EMN zagotavlja podporo za posebne učne potrebe odraslih upravičencev,[68] kot so možnosti individualnega ali spletnega poučevanja,[69] tečaji za osebe z invalidnostjo[70] in za osebe z okvarami vida ali sluha.[71] Podpora vključuje zagotavljanje ustreznih učnih okolij,[72] manjših razredov,[73] individualnih načrtov,[74] ter posebnih učnih gradiv in ukrepov, tudi za travmatizirane odrasle udeležence izobraževanja.[75] Čeprav Irska nima posebnih ukrepov, so na lokalni ravni evidentirani primeri prakse, ki upoštevajo posebne učne potrebe upravičencev, kot so oblikovanje učnih prostorov, prilagojenih osebam s travmatskimi izkušnjami, spletni moduli ter vključevanje kulturnih elementov, na primer kuhanja, v jezikovne tečaje. Na Nizozemskem lahko občine za podporo zaprosijo šole, na primer za programe v brajici, če so ti na voljo.

63 BE, FI, LT, LU.
64 CZ, EL, FR, LU, NL.
65 AT, NL.
66 AT, BE, BG, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LU, LV, MT, NL, SE in RS.
67 Osnovni tečaj opismenjevanja je namenjen primarno nepismenim osebam in osebam, ki so učenci drugega jezika, vendar imajo malo izkušenj z organiziranim učenjem. Tečaj alfa standard je namenjen osebam, ki so učenci drugega jezika in imajo več izkušenj s formalnim učenjem, primarno nepismenim osebam, ki so zaključile osnovni tečaj opismenjevanja, ter funkcionalno pismenim odraslim z malo izkušenj z branjem in pisanjem (lahko osebam s sekundarno nepismenostjo).
68 AT, CZ, DE, EE, ES, IT, LT, LU, LV, SE.
69 AT, CZ, LV, SE.
70 DE (oprema se zagotovi na tečaju), SE.
71 AT, LV, SE.
72 EE.
73 DE, EE, LV, SE.
74 IT, LT, SE.
75 DE, LU, SE.

5 ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI UKREPOV ZA JEZIKOVNO PODPORO

V 18 državah članicah in državah opazovalkah EMN se kakovost ukrepov za jezikovno podporo zagotavlja na različne načine.[76] Za tečaje[77] ali izvajalce tečajev[78] se zahteva ustrezni certifikat ali dovoljenje, za učitelje pa posebne kvalifikacije.[79] Vzpostavljene so tudi smernice ali standardi za zagotavljanje kakovosti, vključno s tistimi, ki jih določajo neodvisni organi,80 izvajalci tečajev pa morajo uporabljati posebne okvirne učne načrte.[81] Uporabljajo se tudi revizije, vrednotenja ali inšpekcijski pregledi.[82] Države članice EMN za spremljanje in nadzor kakovosti naročajo poročila izvajalcev storitev,[83] poročila o znanstvenih raziskavah,[84] ter poročila zunanjih svetovalnih, nadzornih in ocenjevalnih odborov,[85] hkrati pa zbirajo povratne informacije udeležencev.[86] V Italiji je treba pri vsakem teritorialnem projektu razviti orodje za ocenjevanje pridobljenega znanja italijanskega jezika ter za vsakega upravičenca pripraviti knjižico za spremljanje jezikovnega znanja in napredka pri učenju, v katero se lahko vpisujejo podatki o udeležbi in doseženi ravni znanja. Litva kakovost ocenjuje na podlagi izpitnih rezultatov. Nizozemska uporablja več ukrepov, ki ponazarjajo nekatere glavne načine zagotavljanja kakovosti (glej okvir 3).

Okvir 3: Zagotavljanje kakovosti ukrepov za jezikovno podporo za odrasle upravičence na Nizozemskem

Kakovost formalnih ukrepov za jezikovno podporo in integracijo se zagotavlja z različnimi mehanizmi, namenjenimi ohranjanju visokih standardov in prilagajanju specifičnim potrebam upravičencev. Glavni elementi vključujejo:

- **neodvisno zagotavljanje kakovosti:** za spremljanje in zagotavljanje kakovosti jezikovnih tečajev je odgovorna organizacija *Blik op Werk*. Izvaja neodvisno ocenjevanje kakovosti in šolam, ki izpolnjujejo zahteve, podeljuje znake kakovosti. Občine upravičence vključujejo izključno v jezikovne tečaje, ki jih ponujajo šole s certifikatom organizacije *Blik op Werk*. Rezultate lahko uporabljajo le za analitične namene;
- **standarde kakovosti:** izvajalci morajo izpolnjevati posebna merila kakovosti, ki jih določa *Blik op Werk*, vključno z merili glede učinkovitosti izobraževanja, zadovoljstva udeležencev in doseženih rezultatov, kot je uspešnost na izpitih;
- **mehanizme za pridobivanje povratnih informacij:** povratne informacije udeležencev so sestavni del procesa zagotavljanja kakovosti in se zbirajo z anketami in ocenjevanji;
- **kvalifikacije izvajalcev izobraževanja:** izvajalci jezikovnih tečajev morajo imeti kvalifikacije s področja jezikovnega izobraževanja, kot so certifikati za poučevanje nizozemščine kot drugega jezika (NT2). Šole s certifikatom *Blik op Werk* morajo zaposlovati vsaj enega certificiranega učitelja NT2.

76 AT, BE, BG, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, IE, IT, LU, LV, MT, NL, SE, SK (če tečaj izvaja jezikovna šola) in RS.
77 CY, LV, in RS (državni program izobraževanja).
78 AT, BE (regija Bruselj – glavno mesto, nemško govoreča skupnost), CY, DE, EE, FR (France Travail po standardu Qualiopi), IE, LV, NL, SK (jezikovne šole) in RS (državni program izobraževanja).
79 AT, BE (nemško govoreča skupnost), CY, DE, IE, LU, LV, NL in RS (državni program izobraževanja).
80 CY, DE, FR, IE, IT, NL, SE.
81 AT.
82 AT, BE (Flandrija), CZ, DE, EE, FR, MT, SE.
83 BE (Valonija), EE, LT, NL.
84 DE.
85 DE.
86 BG, EE, LV, NL.

6 DOBRE PRAKSE

Okvir 4: Dobre prakse jezikovne podpore: izkušnje držav OECD

Organizacija OECD je s podporo nemškega Zveznega ministrstva za notranje zadeve, gradnjo in domovino na podlagi izkušenj svojih držav članic pripravila številne primere dobre prakse za učenje jezikov odraslih migrantov.[87]

Čim širše države opredelijo upravičenost migrantov do udeležbe v jezikovnih programih, tem več migrantov lahko vanje vključijo. Pomembno je tudi, da je novoprispelim jezikovno usposabljanje na voljo čim prej, da bi se lahko učinkovito znašli v vsakdanjem življenju v državi gostiteljici. Države bi morale za spodbujanje udeležbe migrantov uvesti spodbude, namesto da posegajo po sankcijah. Medtem ko politike, ki temeljijo na spodbudah, lahko okrepijo notranjo motivacijo migrantov za učenje, imajo sankcije lahko nepredvidene negativne učinke. **Cenovna dostopnost** je pomemben vidik, saj stroški ne bi smeli biti ovira za učenje jezika. Države so se s tem izzivom spopadle na različne načine, od zagotavljanja brezplačnih jezikovnih tečajev do uporabe sistema pologa, v okviru katerega se migrantom po uspešnem zaključku tečaja povrnejo stroški. Jezikovno usposabljanje bi moralo biti **prilagodljivo** in **združljivo z drugimi vsakodnevnimi obveznostmi**. Odrasli migranti morajo imeti možnost, da jezikovno usposabljanje uskladijo z delovnimi in družinskimi obveznostmi. K lažjemu usklajevanju lahko prispevajo tudi odločitve pri oblikovanju politik, na primer zagotavljanje varstva otrok v času udeležbe staršev na tečaju.

Jezikovne tečaje bi bilo treba, kjer je to mogoče, **vključiti v poklicno usposabljanje** ali načrtovati **v sodelovanju z delodajalci.** Pred vključitvijo migrantov v tečaj je treba pri vsakem posameznem udeležencu oceniti stopnjo izobrazbe in njegove učne zmožnosti. Vključevanje širokega kroga deležnikov, kot so izvajalci izobraževanja in partnerji iz zasebnega sektorja, izboljšuje kakovost in prožnost pri razvoju novih programov. Kadar pri tem sodeluje več deležnikov na različnih ravneh javne uprave, je posebej pomembno zagotoviti **usklajevanje** med vsemi vključenimi deležniki in opredeliti skupne standarde. Ob upoštevanju vprašanja enakopravnega dostopa je jasno, da prehod na **digitalizacijo in uporabo umetne inteligence (UI)** prinaša dodatne možnosti, zlasti zato, ker vladam omogoča razširitev ponudbe tečajev in večjo prožnost. Da bi vlade lahko izkoristile inovacije, morajo vlagati v **usposabljanje in zaposlovanje učiteljev**. Pomanjkanje učiteljev ostaja ovira pri zagotavljanju dostopa vseh migrantov do jezikovnih tečajev, ki jih potrebujejo. Za privabljanje in ohranjanje usposobljenih učiteljev je treba zagotoviti ustrezno pripravo in podporo za uspešno delo, zlasti v vse bolj digitaliziranem učnem okolju. Ključnega pomena je tudi **vrednotenje vpliva** jezikovnega usposabljanja na integracijo migrantov, tako z vidika dostopnosti kakor tudi kakovosti tečajev. Glede na znatna sredstva, ki jih številne države vlagajo v jezikovne programe za odrasle migrante, je pomembno ugotoviti, katere prakse prinašajo najboljše rezultate.

6.1 Vključevanje na trg dela

Štirinajst držav članic EMN[88] je poročalo o primerih dobre prakse pri izvajanju jezikovnih ukrepov, ki odraslim upravičencem olajšajo dostop do trga dela.

Jezikovni ukrepi, ki spremljajo vstop na trg dela:[89] Program Hope[90] v Franciji je upravičencem zagotavljal nastanitev, usmerjanje in podporo pri zaposlovanju. Odraslim je omogočal osemmesečno poklicno usposabljanje, vključno z nastanitvijo, prehrano in intenzivnim tečajem francoskega jezika. Program »Izkušnje brez meja« v Franciji je bil namenjen preprečevanju socialnega in poklicnega nazadovanja novoprispelih tujih državljanov z izboljšanjem njihovega dostopa do zaposlitve ter ovrednotenjem njihovih predhodnih poklicnih izkušenj v okviru programa priznavanja predhodnega učenja.[91] Nemčija ponuja različne poklicne jezikovne tečaje (Job-BSK[92]), na katerih se udeleženci učijo izrazov in besedišča, neposredno povezanih z njihovim delom. Tečaji so kratki in se lahko prilagodijo potrebam zaposlenih in posameznih podjetij. Za vajence so na voljo tudi specializirani tečaji. V Grčiji v okviru ukrepa »spodbujanje vključevanja beguncev na trg dela« jezikovni tečaji vključujejo poučevanje

87 OECD, *Language Training for Adult Migrants [Jezikovno usposabljanje za odrasle migrante]* 2021, OECD Publishing, Pariz, 2021, https://doi.org/10.1787/02199d7f-en, pridobljeno 9. maja 2025.

88 AT, BE, BG, CY, DE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LU, NL, SE.

89 AT, BG, CY, DE, EL, FR, IE, IT, LU, NL, SE.

90 Prefektura Isère, Program Hope: Hébergement Orientation Parcours vers l'Emploi des personnes réfugiées *[Nastanitev, usmerjanje in podpora pri zaposlovanju beguncev]*, https://www.isere.gouv.fr/Demarches/Accueil-des-etrangers/Sejour/Pro- gramme-HOPE-Hebergement-Orientation-Parcours-vers-l-Emploi-des-personnes-refugiees#:~:text=Le%20programme%20HOPE%2C%20H%C3%A9bergement%20Orienta- tion,entreprises%20qui%20peinent%20%C3%A0%20recruter, pridobljeno 27. junija 2025.

91 Oba programa sta se izvajala do konca leta 2024.

92 BAMF, 'Job-BSK: *Tailored Language Acquisition in the Workplace [Prilagojeno učenje jezika na delovnem mestu)*, https://www.bamf.de/EN/Themen/Integration/ZugewanderteTeilnehmende/JobBSK/job-bsk-node.html, pridobljeno 27. junija 2025.

posebnega besedišča in terminologije za posamezne poklice in področja. Španija v pripravljalni fazi pred usposabljanjem zagotavlja socialno in zaposlitveno svetovanje ter podporo pri dostopu do programov usposabljanja, da bi udeležencem zagotovila jezikovno samostojnost ter okrepila njihovo socialno vključenost in samostojni razvoj. Ciper poudarja celovito ponudbo brezplačnih tečajev grškega jezika za odrasle tuje državljane, ki prejemajo minimalni zajamčeni dohodek, da bi se lažje vključili na trg dela.

Pobude, prilagojene posameznim področjem ali poklicem: Sedem držav članic EMN[93] je poročalo o več primerih dobre prakse, osredotočenih na posamezna področja ali poklice, zlasti področje oskrbe. Finska uporablja dvojezični model izobraževanja za zdravstveno nego (TOKASA[94], Univerza za uporabne znanosti), ki poteka v finščini in angleščini. Cilj je, da udeleženci ob zaključku izobraževanja dosežejo ustrezno raven znanja za opravljanje poklica. Avstrija ponuja spletne tečaje za samostojno učenje, prilagojene posameznim vsebinskim področjem, za osebe, ki se vključujejo v področje oskrbe, ter slikovni slovar. Podobno sta Belgija in Francija razvili aplikacijo First Aid Communication Tool (FACT),[95] digitalno orodje s slikami v 11 jezikih za več gospodarskih področij (vzdrževalna dela, kmetijstvo, vrtnarstvo in industrija). Aplikacija FACT se lahko uporablja tudi brez dostopa do interneta. V Grčiji jezikovni tečaji vključujejo poučevanje besedišča, povezanega s posamezno poklicno in področno terminologijo, na primer za kmetijstvo, gradbeništvo in turizem, zaposlovanje žensk, oskrbo ranljivih skupin in pomoč tem skupinam, preprečevanje trgovine z ljudmi in boj proti njej, varstvo okolja ter politično zaščito.

Jezikovna podpora na delovnem mestu: Med dobre prakse spadajo tudi učne dejavnosti na delovnem mestu,[96] pripravništvo[97] in poskusno delo.[98] V Avstriji Avstrijski integracijski sklad v okviru programa »Spodbujanje tečajev nemščine za zaposlene in potencialno zaposlene osebe« podpira učenje nemščine, prilagojeno potrebam posameznikov, ki jih opredelijo njihovi delodajalci. Tečaji potekajo neposredno na delovnem mestu ali v bližnji izobraževalni ustanovi. V Belgiji nemško govoreča skupnost organizira vključujoči program »Start2day« za delodajalce in migrante.

Migranti lahko spoznajo delo v podjetju, na primer v gostinstvu, avtomobilski industriji ali vrtnarstvu, kar jim omogoča, da pokažejo svoje znanje in spretnosti ter se predstavijo podjetjem. Na Nizozemskem je program za začetno zaposlitev Starting Jobs Trials pilotni projekt, ki se izvaja v 39 občinah in upravičencem omogoča plačano delo ter hkratno učenje nizozemščine na delovnem mestu.

Programi za delodajalce: Nizozemska ima program za subvencioniranje delodajalcev, ki zaposlujejo upravičence, v okviru katerega so za zaposlitev največ štirih odraslih upravičencev na voljo subvencije v skupni višini do 24.000 evrov. V Franciji morajo delodajalci prispevati k jezikovnemu usposabljanju svojih zaposlenih, ki ne govorijo francosko. To lahko vključuje udeležbo upravičencev v usposabljanju v okviru glavnega integracijskega programa med delovnim časom ob ohranitvi plačila, samodejno odobritev odsotnosti z dela za udeležence tega programa usposabljanja in/ali vključitev usposabljanja iz francoskega jezika v načrte usposabljanja v podjetjih. V drugih državah članicah so morda na voljo usposabljanja, ki pa niso posebej namenjena upravičencem. Estonski sklad za zavarovanje za primer brezposelnosti, na primer, ponuja tudi podporo pri učenju jezika, vključno s subvencijo za usposabljanje za izboljšanje znanja estonščine med zaposlenimi, za katero lahko zaprosijo delodajalci.

6.2 Druge dobre prakse

Med dobre prakse pri ukrepih jezikovne podpore zunaj trga dela spadajo:

- **praktični jezikovni tečaji zunaj učilnice**, na primer nakupovanje, uporaba javnega prevoza in prostočasne dejavnosti, ter pouk, usmerjen v vsakdanje življenje in starševstvo;[99]
- **učenje jezika s prostovoljnim delom** za upravičence in v okviru programov jezikovnega partnerstva (buddy systems);[100]
- **specializirana jezikovna podpora**, na primer pri pripravi na preizkus za pridobitev državljanstva, pri sporazumevanju s šolami ali za lažji dostop do javnih storitev, kot so zdravstvo, izobraževanje in socialne storitve.[101] Luksemburg bo leta 2025 prilagodil in uvedel program LieLa (Liechtenstein Languages)[102] oziroma metodo »Moving Languages«. Gre za edinstveno, interaktivno metodo za pridobivanje osnovnega znanja novega jezika v le nekaj tednih, pri čemer je poudarek na tekočem ustnem sporazumevanju;
- **jezikovna podpora za določene ciljne skupine**, kot so ženske[103] ali zaposleni v visokem šolstvu;[104]

93 AT, BE, EL, FI, FR, IE (se razlikuje glede na lokalnega izvajalca), SE.
94 TOKASA, https://www.tokasa.fi/in-english/, pridobljeno 27. junija 2025.
95 Valonija, 'FACT: prevajalska aplikacija, ki je zdaj na voljo tudi v gradbenem sektorju, https://wallonie.be/fr/actualites/fact-une-application-de-traduction-desormais-disponi- ble-dans-le-secteur-de-la-construction, pridobljeno 27. junija 2025.
96 AT, BE, IE.
97 FR, IE, SE.
98 BE, NL.
99 BE (flamska skupnost, nemško govoreča skupnost), CZ, EE, FR, IE, LT. 100 BE (Valonija, regija Bruselj – glavno mesto).
101 BG, FR.
102 Lichtenstein Languages, https://21.liela.li/, pridobljeno 16. aprila 2025.
103 BG, DE, FI, IE (se razlikuje glede na lokalnega izvajalca).
104 DE, FR, IT, LU.

- digitalna orodja, kot so aplikacije, spletne strani in digitalna učna gradiva za zagotavljanje individualne podpore pri učenju;[105]
- svetovalec/svetovanje pri integraciji in vključevanju, vključno z ukrepi za jezikovno podporo.[106] Na Nizozemskem, na primer, so različne oblike izobraževanja prilagojene učnim zmožnostim in potrebam upravičencev v okviru načrta državljanske integracije in sodelovanja, ki se pripravi skupaj z občinskim svetovalcem za integracijo. V Latviji je svetovanje za učenje jezika vključeno v jezikovne tečaje.

Med digitalnimi oblikami jezikovne podpore Francija uporablja številna orodja, kot sta mobilna aplikacija *J'apprends*[107] in virtualna učilnica urada za priseljevanje in integracijo. Mobilna aplikacija *Bonjourbonjour* je nacionalni spletni zemljevid, ki novoprispelim tujcem omogoča iskanje jezikovnih usposabljanj in možnosti pridobitve certifikatov glede na njihovo lokacijo.[108] Karibu[109] je brezplačna mobilna aplikacija nevladne organizacije (NVO) Libraries Without Borders (Bibliothèques Sans Frontières, BSF), ki zagotavlja jezikovno podporo pri vsakodnevnih temah, kot so zdravje, prosti čas in poklicno življenje. Na voljo je predvsem v Franciji, v manjšem obsegu tudi v Belgiji. V okrožju Kerry na Irskem je bila razvita spletna stran[110] kot varni prostor za upravičence, ki so doživeli travmo, na kateri lahko spoznajo življenje, jezik in kulturo na Irskem. Spletna stran ponuja informacije o lokalnih jezikovnih tečajih v živo in na daljavo ter orodja za samoocenjevanje in izboljšanje jezikovnega znanja.

Avstrija in Nizozemska poudarjata pomen zgodnjega začetka jezikovnega usposabljanja po priznanju statusa, podobno tudi Nemčija, ki zagovarja začetek učenja jezika že pred priznanjem statusa. Luksemburg poudarja, da bi morali biti tečaji jezikovne integracije osredotočeni na govorjeni jezik. Češka republika ugotavlja, da razvrščanje udeležencev v skupine glede na njihovo znanje in sposobnosti pozitivno vpliva na njihov napredek. Estonija in Slovaška republika ugotavljata, da manjše skupine udeležencev omogočajo prožnejše prehajanje udeležencev med razredi, ki bolje ustrezajo njihovi ravni znanja. Irska poudarja, da lahko razredi z udeleženci različnih narodnosti prispevajo k izboljšanju jezikovnega znanja, saj morajo udeleženci pri sporazumevanju uporabljati angleščino. To lahko dodatno prispeva k večji povezanosti skupnosti. Tako Irska kot Nizozemska ocenjujeta, da je enotna kontaktna točka za zagotavljanje informacij in svetovanja koristna.

Okvir 5: *Council of Europe Guides and Tools for inclusive learning – the Literacy and Second Language Learning for the Linguistic Integration of Adult Migrants (LASLLIAM) 2022 Guide [Priročniki in orodja Sveta Evrope za vključujoče učenje – priročnik Opismenjevanje in učenje drugega jezika za jezikovno integracijo odraslih migrantov (LASLLIAM)],[111] Language Support for Migrants (LSM) Toolkit 2024 [zbirka orodij Jezikovna podpora za migrante (LSM) 2024][112] in Language Support for Adult Migrants (LIAM) Toolkit 2017 [zbirka orodij Jezikovna podpora za odrasle migrante (LIAM) 2017][113]*

Zaradi večjega povpraševanja po praktičnih orodjih za podporo učenju jezika v okviru migracij je Svet Evrope razvil več virov: zbirko orodij LIAM, zbirko orodij LSM ter referenčni priročnik in orodja LASLLIAM.

Zbirka orodij LIAM (2017) vključuje 57 praktičnih orodij v osmih jezikih. Orodja so namenjena migrantom, vključno z upravičenci do mednarodne zaščite, kot zbirka virov, ki jih je mogoče uporabljati glede na specifične potrebe udeležencev in značilnosti njihovega učnega okolja.

Zbirka orodij LSM (2024) je nadgradnja zbirke orodij LIAM in vsebuje 80 praktičnih orodij. Priložen ji je priročnik z naslovom *Zagotavljanje jezikovne podpore migrantom*, ki ponuja okvir za pobude na področju izobraževanja in usposabljanja učiteljev ter pomaga izvajalcem izobraževanja razvijati ozaveščenost in spretnosti za podporo migrantom pri učenju jezika skupnosti, v kateri so se na novo naselili.

Zbirka orodij LSM je razdeljena v tri glavne skupine:

1. orodja za osnovno razumevanje, namenjena ozaveščanju o značilnostih jezikovne podpore migrantom ter zagotavljanju splošnih informacij o učenju jezika ter njegovih kulturnih in medkulturnih razsežnostih;
2. orodja za učitelje in prostovoljce, namenjena načrtovanju sklopa dejavnosti jezikovne podpore. Zagotavljajo smernice za organizacijo učnega okolja in potrebnih virov, opisujejo postopke za ugotavljanje jezikovnih potreb ter predlagajo refleksivne dejavnosti;

105 AT, DE, EE, FR, IE (se razlikuje glede na lokalnega izvajalca), LU, LV.

106 EE, LV, NL.

107 Portal Réfugiés.info, J'apprends, b. d., https://refugies.info/en/program/5df8bddc21431b004e13a806, dostopno 27. junija 2025.

108 Na voljo v sedmih jezikih: v angleščini, arabščini, darijščini, mandarinščini, paštunščini, ukrajinščini, ruščini v spletnih trgovinah Google in Apple ter na spletu, www.bonjourbonjour.fr, pridobljeno 15. aprila 2025.

109 Karibu – brezplačna aplikacija za učenje nizozemščine in francoščine, b. d., https://www.bibliosansfrontieres.be/en-karibu/, dostopno 27. junija 2025.

110 Kels.IE, b. d., https://www.kels.ie/, pridobljeno 15. aprila 2025.

111 Svet Evrope, *Literacy and Second Language Learning for the Linguistic Integration of Adult Migrants: Guide [priročnik Opismenjevanje in učenje drugega jezika za jezikovno integracijo odraslih migrantov], LASLLIAM Tools - Language policy [orodja LASLLIAM – jezikovna politika]*, pridobljeno 28. marca 2024.

112 Svet Evrope, '80 Language Support for Migrants (LSM) tools to download *[80 orodij za jezikovno podporo migrantom, ki so na voljo za prenos]*, b. d., https://www.coe.int/en/web/language-policy/download-lsm-toolkit, pridobljeno 9. oktobra 2024.

113 Svet Evrope, 'Language Support for Adult Refugees – List of all tools' *[Jezikovna podpora za vse odrasle begunce – seznam vseh orodij]*, 2017, https://www.coe.int/en/web/language-policy/toolkit-2017, pridobljeno 7. avgusta 2024.

3. orodja za pripravo praktičnih dejavnosti jezikovne podpore, večinoma v obliki scenarijev s posameznimi dejavnostmi, pripravljenimi za uporabo v formalnih in neformalnih učnih okoljih.

LASLLIAM (2022) je referenčni priročnik, ki temelji na skupnem evropskem jezikovnem okviru (CEFR). Njegov cilj je olajšati načrtovanje, pripravo in izboljšanje učnih načrtov, predmetnikov in učnih gradiv, prilagojenih specifičnim potrebam migrantov, ki se učijo jezika ter se hkrati prvič učijo brati in pisati.

Ob upoštevanju mobilnosti prosilcev za azil in beguncev lahko LASLLIAM podpira medsebojno priznavanje posameznih delov učnega procesa med različnimi izvajalci in v različnih državah. Referenčni priročnik je tako most, ki omogoča prehajanje iz enega učnega okolja v drugo, saj temelji na predpostavki, da obstajajo spretnosti, ki se jih udeleženec nauči samo enkrat in jih potem lahko uporablja v vseh jezikih (npr. fonemsko zavedanje in tehnične spretnosti pismenosti, kot je prepisovanje).

Orodja LASLLIAM (2025) dopolnjujejo zbirko orodij LSM in so namenjena odraslim migrantom z nizko ravnijo pismenosti. Temeljijo na deskriptorjih LASLLIAM oziroma na »zmožnostih« udeleženca (npr. udeleženec zna zapisati številke od 1 do 10 s številkami), namenjena pa so podpori opismenjevanju in poučevanju drugega jezika ob upoštevanju okoliščin posameznika. Orodja so na voljo v osmih jezikih in vključujejo portfelj za učence, zbirko učnih pripomočkov za razvijanje štirih temeljnih jezikovnih spretnosti (branja, poslušanja, pisanja, govorjenja) ter dodatek, namenjen digitalnim spretnostim.

7 DODATNI PODPORNI UKREPI

Nekateri upravičenci se pri dostopu do programov učenja jezika in opismenjevanja lahko srečujejo z ovirami, kot so varnostni pomisleki, omejena mobilnost, ovire, povezane s spolom, skrbstvene obveznosti, visoka raven stresa in travme, pomanjkanje informacij o možnostih učenja ali ovire, povezane z njihovim statusom prebivanja.[114] Teh posameznikov, zlasti ranljivih udeležencev, ti standardni programi pogosto ne dosežejo ali pa udeleženci kljub motiviranosti ne morejo uspešno zaključiti tečaja (t. i. ovire za dokončanje tečaja).[115] Zato 17 držav članic in držav opazovalk EMN[116] za posamezne skupine odraslih upravičencev zagotavlja dodatne podporne ukrepe, ki jim omogočajo vključitev v razpoložljive jezikovne programe in njihov uspešni zaključek (glej preglednico 1).

Preglednica 1: Dodatni ukrepi za podporo udeležencem

Prilagodljivi termini tečajev/možnost udeležbe v krajšem obsegu	AT, BE, DE, EE, EL, FI, FR, IE, LT, LV, NL, SE (starševski dopust),SI
Primeren kraj izvajanja tečaja (npr. v šoli ali sprejemnem centru)	AT, BE (Flandrija, regija Bruselj – glavno mesto), EE, IE (se razlikuje glede na lokalnega izvajalca), LT, SE
Ukrepi za zagotavljanje varstva otrok (npr. organizirano varstvo otrok, boni ali širši dostop do predšolske vzgoje)	AT, BE (nemško govoreča skupnost), CZ, DE, EL, ES, FI, FR, IE (se razlikuje glede na lokalnega izvajalca), LT, LU, LV, MT, NL, SE
Individualna podpora (npr. finančna podpora, pomoč svetovalca ali skupine strokovnjakov, individualni pouk)	AT, BE, BG, EE, IT, LV, SE (projekt mesta Uppsala) in RS
Možnosti spletnih/hibridnih tečajev, vključno z moduli za samostojno učenje	AT, CZ, DE, EE, IE (se razlikuje glede na lokalnega izvajalca), LT, LU, LV, NL, SE in RS
Kritje stroškov prevoza	BE (Valonija), BG, DE (pod določenimi pogoji), ES, IE (se razlikuje glede na lokalnega izvajalca)
Posebni tečaji za ženske ali matere in otroke	ES, FI, FR (lokalne NVO), IE (se razlikuje glede na lokalnega izvajalca), SE
Odobrena odsotnost z dela zaradi udeležbe na posebnih jezikovnih tečajih	FR, LU, SE

114 Hanemann, U., *Language and literacy programmes for migrants and refugees: Challenges and ways forward [Programi jezikovnega izobraževanja in opismenjevanja za migrante in begunce: izzivi in možnosti za nadaljnji razvoj]*, prispevek, naročen za publikacijo 2019 Global Education Monitoring Report, *Migration, displacement and education: Building bridges, not walls [Migracije, razseljevanje in izobraževanje: gradimo mostove, ne zidov]*, 2018, strani 12–21, www.unesdoc.unesco.org, pridobljeno 7. avgusta 2024; OECD, *Language Training for Adult Migrants [Jezikovno izobraževanje odraslih migrantov]*, 2021, strani 8–9, www.oecd-ilibrary.org, dostopno 7. avgusta 2024.

115 Nieuwboer, C., in van't Rood, R., *Learning language that matters: A pedagogical method to support migrant mothers without formal education experience in their social integration in Western countries [Učenje jezika, ki šteje: pedagoška metoda za podporo migrantskim materam brez predhodnih izkušenj s formalnim izobraževanjem pri njihovem vključevanju v družbo v zahodnih državah]*, International Journal of Intercultural Relations, letnik 51, 2022, www.sciencedirect.com, pridobljeno 7. avgusta 2024.

116 AT, BE, BG, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, IE, IT, LT, LU, LV, NL, SE in RS.

Nizozemska je poročala o ukrepu, imenovanem »finančno razbremenjevanje«. V prvih šestih mesecih občine upravičencu izplačajo le del odobrene socialne pomoči, preostali del sredstev pa namenijo za plačilo najemnine, komunalnih storitev in zdravstvenega zavarovanja upravičenca. To lahko upravičencu pomaga, da se osredotoči na integracijo, saj ga razbremeni administrativnih in finančnih obveznosti. V skladu z italijansko zakonodajo in nacionalnim integracijskim načrtom za upravičence lahko lokalne oblasti izvajajo dodatne podporne ukrepe na področju državljanskega in jezikovnega izobraževanja, ki se financirajo iz različnih virov, tudi iz Sklada za azil, migracije in vključevanje (AMIF). Lokalne oblasti lahko udeležencem izobraževanja zagotovijo dodatne podporne ukrepe, npr. s kritjem stroškov prevoza ali uvedbo tečajev, namenjenih ženskam, materam in otrokom.

7.1 Spremljanje ravni jezikovnega znanja in pismenosti odraslih upravičencev

Okvir 6: Ocenjevanje in spremljanje ukrepov za jezikovno podporo

Spremljanje je namenjeno ugotavljanju rezultatov jezikovne podpore. Kot ključna merila za ocenjevanje napredka se navadno uporabljajo vnaprej določene ciljne ravni jezikovnega znanja udeležencev.

Vrednotenje pa gre še korak dlje, saj omogoča presojo učinka jezikovnega usposabljanja. Kljub znatnim vlaganjem držav v jezikovno usposabljanje njegovi učinki in učinkovitost niso vedno ovrednoteni. Vrednotenje državam omogoča, da ugotovijo, ali se migranti učijo jezika(-ov) države gostiteljice in ali višja raven jezikovnega znanja prispeva k boljšemu vključevanju na drugih področjih, na primer na trg dela. Pri merjenju učinka jezikovnega usposabljanja je treba upoštevati, da bodo novoprispele osebe svoje znanje jezika(-ov) države gostiteljice izboljšale tudi brez formalnega usposabljanja. Hkrati je udeležba v jezikovnem usposabljanju, zlasti kadar so tečaji dolgotrajni, povezana tudi s stroški za upravičence. Čas, namenjen jezikovnemu usposabljanju, ni na voljo za druge dejavnosti. Zato je za merjenje učinka jezikovnega usposabljanja potrebna ustrezna primerjalna skupina oseb, ki se izobraževanja niso udeležile. To je lahko zahtevno, zlasti kadar se pričakuje udeležba tako rekoč vseh. Tudi kadar to ne velja, je treba upoštevati, da se udeleženci za jezikovno usposabljanje pogosto odločijo sami, kar lahko vpliva na rezultate vrednotenja.

Pomembno je oblikovati ustrezna merila za vrednotenje uspešnosti. Čeprav so ciljne ravni jezikovnega znanja, izmerjene na podlagi rezultatov uspešno opravljenih izpitov, priročno merilo za spremljanje rezultatov, same po sebi ne povedo veliko o dejanski učinkovitosti programa, zlasti glede učinkov na drugih področjih, kot je vključevanje na trg dela.

Vključevanje učinkovitega vrednotenja v jezikovne programe namesto spremljanja rezultatov je bilo doslej redko iz več razlogov: celovito vrednotenje učinkov je drago; dodatna ovira so pogosto omejitve pri dostopu do podatkov, zlasti zaradi predpisov o varstvu osebnih podatkov, ki lahko prepovedujejo zbiranje biografskih podatkov zaradi njihovega možnega vpliva na učne izide; težava je lahko tudi

premajhno število udeležencev v programih manjšega obsega; zanesljivo vrednotenje poleg tega zahteva ustrezno kontrolno skupino, ki omogoča primerjavo izidov (navadno stopenj udeležbe in rezultatov testov) pred začetkom izvajanja programa, med njegovim izvajanjem in po njegovem zaključku; vrednotenje dolgoročnih učinkov dodatno otežujejo tudi omejena obdobja vrednotenja ter kratko trajanje posameznih vrst tečajev. Francija in Nemčija spadata med države, ki so izvedle poglobljeno vrednotenje svojih jezikovnih tečajev.

Vir: Povzeto po OECD (2021).

Dvanajst držav članic EMN[117] je poročalo, da spremljajo raven jezikovnega znanja in pismenosti odraslih upravičencev pred vključitvijo v ukrepe za jezikovno podporo in po njej. Še sedem držav članic in držav opazovalk EMN[118] spremlja raven jezikovnega znanja in pismenosti le po vključitvi v ukrepe. Po zaključku jezikovnega tečaja se napredek pogosto spremlja z izpiti (tj. udeleženec mora opraviti preizkus za napredovanje na naslednjo raven)[119] ali s certificiranjem oziroma ocenjevanjem dosežene ravni jezikovnega znanja ob zaključku tečaja.[120] Švedska izvaja revizije svojih storitev jezikovne podpore, Nemčija in Švedska pa na državni ravni redno zbirata statistične podatke.

Štiri države članice EMN so poročale o ugotovitvah glede učinkovitosti ukrepov za jezikovno podporo oziroma o izzivih, povezanih z njimi.[121] V Nemčiji najnovejša poročila kažejo, da ima udeležba na tečaju integracije pomemben pozitivni vpliv na jezikovno znanje in vključevanje na trg dela. Avstrija in Francija sta poročali, da je napredek bistveno hitrejši pri osebah, ki nimajo potrebe po opismenjevanju ali so bile predhodno dlje časa vključene v izobraževanje. To je odvisno tudi od starosti udeleženca. V Avstriji se tečaji na višjih ravneh jezikovnega znanja praviloma zaključijo uspešneje.

117 AT, BE, CZ, DE, FR, IE, IT, LU, LV, MT, SE, SI.
118 BG, CY, EE, EL, FI (uvrstitveni jezikovni preizkus ni obvezen, vendar se lahko po potrebi organizira), LT in RS.
119 CY, EE, LU, NL (posredno).
120 BG, FI, IE, IT, LT, LV, in RS.
121 AT, DE, FR, SE.

Okvir 7: Projekt v Uppsali na Švedskem izboljšuje raven doseženega znanja

Uspešni program Švedščina za priseljence (Sfi)-BAS v Uppsali je namenjen upravičencem z nižjo stopnjo formalne izobrazbe, ki se morajo vključiti v dejavnosti programa integracije. Temelji na celostni obravnavi, v okviru katere skupina učiteljev, jezikovnih mentorjev za materni jezik, učiteljev prilagojenega izobraževanja, svetovalcev ter študijskih in poklicnih svetovalcev sodeluje pri izvajanju izobraževanja v polnem obsegu, ki spodbuja individualni jezikovni napredek udeležencev. Osebje udeležencem pomaga k uspešnejši integraciji in hitrejšemu vstopu na trg dela. Koncept izhaja iz preteklih izkušenj udeležencev in se osredotoča na prizore iz vsakodnevnega življenja, delovno okolje in družbo. Poleg programa Sfi se udeleženci vključujejo tudi v tečaje poklicnih veščin, digitalnih spretnosti, matematike in zdravja. Program Sfi-BAS je dosegel pozitivne rezultate, med drugim krajši čas za zaključek tečajev in boljše učne dosežke.

Avstrija je poročala, da udeleženci po prekinitvi udeležbe in večkratnem ponavljanju tečaja le redko uspešno zaključijo tečaj.

Razlogi za to so lahko začetek zaposlitve, selitev, zdravstveni razlogi, nosečnost, skrbstvene obveznosti, negotove bivanjske in dohodkovne razmere ali pomanjkanje motivacije. Švedska ugotavlja, da lahko učenje na daljavo upravičencem otežuje razvijanje zmožnosti ustnega sporazumevanja. Francija navaja, da se morajo upravičenci po pridobitvi dovoljenja za bivanje pogosto seliti, zaradi česar je njihovo jezikovno usposabljanje lahko neredno. Tudi če so se v svoji matični državi izobraževali po tradicionalnih metodah, udeleženci morda niso vajeni prevzeti aktivne vloge pri lastnem učenju ali pa imajo težave s prilagajanjem pričakovanemu načinu vedenja in obvladovanju učnih vsebin. Poleg tega se lahko odkrijejo učne težave, kot sta disleksija ali disfazija, ki lahko ovirajo napredek. Irska kot izzive izpostavlja pomanjkanje podpore pri varstvu otrok, dolge čakalne vrste (zlasti za tečaje na višjih ravneh), prevoz do krajev izvajanja tečajev in nazaj ter pogoste prekinitve učne poti zaradi selitve.

Francija in Švedska sta kot manj pogoste izzive navedli krhko duševno zdravje udeležencev ter njihovo agresivno vedenje ali motenje pouka. Švedska tudi opozarja, da se udeleženci med občinami zelo razlikujejo, kar je lahko izziv za izvajalce izobraževanja.

PRILOGA 1 – PREGLED TREH NAJPOMEMBNEJŠIH UKREPOV ZA JEZIKOVNO PODPORO IN OPISMENJEVANJE PO DRŽAVAH ČLANICAH IN DRŽAVAH OPAZOVALKAH EMN

Država	Trije najpomembnejši ukrepi za jezikovno podporo in opismenjevanje
Avstrija	■ Začetni paket »nemščina in integracija« ■ Individualna podpora pri tečajih Avstrijskega integracijskega sklada ■ Spletni tečaji nemškega jezika na jezikovnem portalu
Belgija[122]	■ Jezikovni pouk v okviru programa državljanske integracije ■ Spletni viri za različne jezike: Nedbox, ikdoemee, Patatii, Wallangues, Brulingua, spletna stran Your Dutch language partner in Brussels ■ Konverzacijski tečaji nizozemskega jezika v Hiši nizozemskega jezika (Huis van Het Nederlands), pogovorna omizja v francoščini v regiji Bruselj – glavno mesto in v Valoniji Ciper
Bolgarija	■ Obvezni tečaj v okviru integracijskega sporazuma, sklenjenega z županom občine ■ Tečaj zavoda za zaposlovanje v okviru državnega programa zaposlovanja in usposabljanja »*Večjezikovne kompetence – bolgarski jezik*« ■ Tečaji ter viri nevladnih in mednarodnih organizacij
Ciper	■ Brezplačni tečaji grškega jezika za tuje državljane, ki jih izvajajo državne ustanove za nadaljnje izobraževanje (SIFE) ■ Program učenja grškega jezika »Grščina zame« za odrasle državljane tretjih držav ■ Brezplačni tečaji grškega jezika za odrasle tuje državljane, ki so upravičeni do minimalnega zajamčenega dohodka
Češka republika	■ Brezplačni tečaj v okviru državnega integracijskega programa

122 Belgija ima več kot tri glavne ukrepe za jezikovno podporo in opismenjevanje, organizirani pa so glede na tri jezikovne skupnosti (flamska, francoska in nemško govoreča skupnost).

Država	Trije najpomembnejši ukrepi za jezikovno podporo in opismenjevanje
Estonija	■ Program za naselitev in integracijo v Estoniji ■ Fundacija za integracijo – tečaji estonskega jezika za odrasle in drugi ukrepi za učenje jezika ■ Storitve Estonskega sklada za zavarovanje za primer brezposelnosti za učenje jezikov, vključno s subvencijo za usposabljanje
Finska	■ Tečaji finskega in švedskega jezika v okviru integracijskega usposabljanja ■ Opismenjevanje v ustanovah za izobraževanje odraslih in v okviru osnovnošolskega izobraževanja odraslih
Francija	■ Jezikovno usposabljanje v okviru glavnega programa integracije (CIR) ■ Jezikovno usposabljanje, ki ga zagotavlja francoski zavod za zaposlovanje (France Travail) ■ Tečaji usposabljanja v okviru programa *Odprtje šol staršem za uspeh otrok*, namenjeni priseljenim staršem, ki ne govorijo francosko
Nemčija	■ Splošni tečaji integracije v skladu z Uredbo o izvajanju tečajev integracije (IntV) ■ Posebni tečaji integracije v skladu z Uredbo o izvajanju tečajev integracije (IntV) ■ Poklicni jezikovni tečaji v skladu z Uredbo o spodbujanju učenja nemškega jezika (DeuFöV)
Grčija	■ Jezikovni tečaji za upravičence do mednarodne zaščite, ki jih izvaja Mednarodna organizacija za migracije (IOM), vključujejo pa osnovno besedišče in slovnična pravila (program integracije HELIOS+) ■ IOM izvaja jezikovne tečaje v povezavi s poklicnim usposabljanjem, ki vključujejo podatke o družbenem in kulturnem okolju v Grčiji in Evropi ter primere iz njega ■ Jezikovno podporo ponujajo centri za integracijo migrantov. Na lokalni ravni v različnih občinah delujejo »skupnostni centri«, ki zagotavljajo storitve državljanom tretjih držav, ki zakonito prebivajo v Grčiji
Irska	■ Formalni programi ESOL, ki ga po vsej Irski izvajajo lokalni odbori ETB ■ Različne NVO in prostovoljske skupine zagotavljajo formalno in neformalno jezikovno usposabljanje ESOL, ki je dostopno upravičencem do mednarodne zaščite ■ Ciljno usmerjena jezikovna podpora za upravičence do mednarodne zaščite, preseljene na Irsko v okviru Irskega programa za zaščito beguncev (IRPP)
Italija	■ Pokrajinski centri za izobraževanje odraslih ponujajo brezplačne programe opismenjevanja in učenja italijanskega jezika za odrasle tujce ■ V okviru projektov za sprejem upravičencev do mednarodne zaščite je treba zagotoviti izvajanje ter spremljanje jezikovnih programov in programov opismenjevanja ■ Naprednejši javno financirani tečaji (nad ravnema A1 in A2), podprti iz Sklada za azil, migracije in vključevanje (AMIF)
Latvija	■ Jezikovni tečaji in jezikovni krožki konverzacije za državljane tretjih držav, upravičence do mednarodne zaščite in prosilce za azil, ki se izvajajo v okviru dejavnosti AMIF
Litva	■ Jezikovni tečaji in tečaji opismenjevanja, ki so v sprejemnih centrih na voljo v obdobju izvajanja državnega programa podpore pri integraciji ■ Programi, ki jih zagotavlja zavod za zaposlovanje ■ Tečaji neformalnega učenja jezika, ki jih izvajajo občinske ustanove (centri za socialno delo in centri za izobraževanje itd.) ali nevladne organizacije
Luksemburg	■ Tečaj jezikovnega vključevanja, ki ga izvaja Služba za izobraževanje odraslih (SFA) ■ Moduli za učenje jezika v okviru Pakta za medkulturno sobivanje (Biergerpakt) ■ Osnovni izobraževalni tečaji za odrasle, ki želijo razviti osnovno pismenost v nemščini, francoščini ali portugalščini
Malta	■ Tečaji malteščine ali angleščine kot tujega jezika, ki jih organizira Direktorat za vseživljenjsko učenje in zaposljivost ■ Modularni tečaji za odrasle udeležence iz ranljivih skupin, ki jih ponuja Direktorat za vseživljenjsko učenje in zaposljivost ■ Prilagojeni programi Malteške visoke šole za umetnost, znanost in tehnologijo (MCAST)
Nizozemska	■ Formalno učenje jezika na tečaju državljanske integracije ■ Neformalno učenje prek nevladnih organizacij, na primer v programih »jezikovnega partnerstva«
Poljska	■ Denarni dodatek za ukrepe za jezikovno podporo v okviru individualnega programa integracije (IIP) ■ Tečaji poljskega jezika, ki jih financira vodja okraja (staroste) za osebe, registrirane kot brezposelni ali kot iskalci zaposlitve (vključno z upravičenci do mednarodne zaščite)

Država	Trije najpomembnejši ukrepi za jezikovno podporo in opismenjevanje
Slovaška republika	■ Sporazumi o integraciji, sklenjeni z nevladno organizacijo, vključujejo tečaje slovaškega jezika (projekt, financiran iz sklada AMIF). ■ Možen je tudi vpis v jezikovno šolo, pri čemer del stroškov povrne nevladna organizacija.
Španija	■ Brezplačno jezikovno usposabljanje v okviru medsektorskih ukrepov sistema sprejema upravičencev do mednarodne zaščite ■ Formalno učenje jezika prek Inštituta Cervantes in uradnih jezikovnih šol ■ Neformalno učenje jezika prek nevladnih organizacij, univerz ali lokalnih oblasti
Slovenija	■ Prilagojeni specializirani tečaji za odrasle upravičence do mednarodne zaščite
Švedska	■ Pouk švedščine za priseljence (SFI) za pridobitev osnovnega znanja švedščine ■ Uvodni program za upravičence do mednarodne zaščite, ki ga izvajajo švedski zavod za zaposlovanje in drugi deležniki ■ Kombinirani programi za odrasle, ki združujejo tečaj švedščine (SFI) in poklicno usposabljanje na srednješolski ravni (vključuje poklicno jezikovno usposabljanje in pripravništvo za lažji vstop na trg dela)
Srbija	■ Brezplačni tečaji srbskega jezika v prvem letu po odobritvi prošnje za azil ■ Jezikovni tečaji za prosilce za azil v azilnih centrih, ki se izvajajo v sodelovanju z organizacijami civilne družbe v okviru ukrepov za socialno kohezijo

VEČ O TEM

Spletna stran EMN: **www.ec.europa.eu/emn**
Stran EMN LinkedIn: **https://www.linkedin.com/company/european-migration-network**
Račun na omrežju X: **https://x.com/emnmigration**
YouTube kanal EMN: **https://www.youtube.com/@EMNMigration**

NACIONALNE KONTAKTNE TOČKE EMN

Avstrija **www.emn.at/en/**
Belgija **www.emnbelgium.be/**
Bolgarija **www.emn-bg.com/**
Hrvaška **emn.gov.hr/**
Ciper **www.moi.gov.cy/moi/crmd/emnncpc.nsf/home/home?opendocument**
Češka republika **www.emncz.eu/**
Estonija **www.emn.ee/**
Finska **emn.fi/en/**
Francija **www.immigration.interieur.gouv.fr/ Europe-et-International/Le-reseau-europ- een-des-migrations-REM3/Le-reseau-europ- een-des-migrations-REM2**
Nemčija **www.bamf.de/EN/Themen/EMN/emn- node.html**
Grčija **https://migration.gov.gr/emn/**
Madžarska **www.emnhungary.hu/en**
Irska **www.emn.ie/**
Italija **www.emnitalyncp.it/**
Latvija **www.emn.lv**
Litva **www.emn.lt/**
Luksemburg **emnluxembourg.uni.lu**
Malta **emn.gov.mt/**
Nizozemska **www.emnnetherlands.nl/**
Poljska **www.gov.pl/web/european-migration-network**
Portugalska **rem.sef.pt/en/**
Romunija **www.mai.gov.ro/**
Španija **www.emnspain.gob.es/en/home**
Slovaška republika **www.emn.sk/en**
Slovenija **emnslovenia.si**
Švedska **www.emnsweden.se/**
Norveška **www.udi.no/en/statistics-and-analysis/european-migration-network---norway#**
Gruzija **migration.commission.ge/**
Republika Moldavija **bma.gov.md/en**
Ukrajina **dmsu.gov.ua/en-home.html**
Črna gora **www.gov.me/mup**
Armenija **migration.am/?lang=en**
Srbija **kirs.gov.rs/eng**
Republika Severna Makedonija **https://mvr.gov.mk/**
Albanija